

Európai Gazdasági és Szociális Bizottság vélemény – Tárgy: „Javaslat tanácsi határozatra a 2007-2013 közötti időszakra »A terrorizmus megelőzése, arra való felkészültség és következményeinek kezelése« elnevezésű, egyedi program létrehozásáról – »Biztonság és a szabadságjogok védelme« elnevezésű általános program”

COM(2005) 124 final – 2005/0034 (CNS)

(2006/C 65/13)

2005. július 25-én a Tanács úgy határozott, hogy az Európai Közösséget létrehozó szerződés 262. cikke alapján kikéri az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság véleményét a fenti tárgyban.

A bizottsági munka előkészítésével megbízott „Foglalkoztatás- és szociálpolitika, uniós polgárság” szekció a véleményét 2005. november 14-én elfogadta. (Előadó: Miguel Ángel CABRA DE LUNA.)

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság 2005. december 14–15-én tartott 422. plenáris ülésén (a 2005. december 14-i ülésnapon) 126 szavazattal, 10 tartózkodás mellett elfogadta a következő véleményt.

1. Bevezetés

1.1 Az Európai Bizottság közleményben tudatja a Tanáccsal és az Európai Parlamenttel „A biztonság és a szabadságjogok védelme” elnevezésű általános program létrehozásáról szóló tanácsi határozattal kapcsolatos javaslatait, amely két eszközt foglal magában: „A terrorizmus megelőzése, arra való felkészültség és következményeinek kezelése” és a „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem” c. egyedi programokat, mindkettő a 2007–2013-as időszakra szól. Mindkét program az Európai Bizottság azon szándékának kifejeződése, hogy a 2007–2013-as pénzügyi tervben támogatást biztosítson a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség kialakításának, a fogalmat „a polgárság, a szabadság, a biztonság és a jog érvényesülésére” bővítve, miáltal a bel- és igazságügy (IB) hagyományos fogalma is kibővül, magában foglalva immár az uniós polgárságot is, az ENSZ új, *Az emberek biztonságával és a biztonság tágabb értelmezésével* ⁽¹⁾ kapcsolatos intézkedéseivel megegyezően. Ez a kis kiegészítés igen fontos, és jelentős előrelépést jelent az összes társadalmi szereplő által elfogadott biztonságfogalom megalkotása irányában. A keretprogram különlegességét európai dimenziója adja, amely révén szoros együttműködés alakulhat ki az uniós és a nemzeti szintű intézkedések terén.

1.2 Az Európai Bizottság megerősíti, hogy az európai térségben egyszerre, egyenlő mértékben kell fejleszteni a szabadságot, a biztonságot és a jog érvényesülését, a demokrácia, az emberi jogok tiszteletben tartása, az alapvető szabadságjogok és a jogállamiság elvei közötti egyensúly fenntartásával. Az Unió fokozatosan fejleszti az e területen végzett tevékenységeit; a bécsi cselekvési tervvel ⁽²⁾ kezdve, majd az Európai Tanács 1999-es tamperei cselekvési irányvonalait követve számos jogszabály és pénzügyi támogatási program született. Az említett cselekvési irányvonalak emellett letisztult formában megjelentek az Európai Unióról szóló szerződésben és a 2004 novemberében az Európai Tanács által létrehozott hágai programban. Az európai biztonsági és védelmi politika, valamint az EU terrorizmus elleni cselekvési terve is az Unió keretén belül végzett terrorizmusellenes küzdelmet erősíti.

1.3 Az alapjogoknak az Unióban javasolt és elfogadott intézkedésekkel kapcsolatos védelme és biztosítása szempontjából nagyobb szerepet kell szánni mindezen kérdésekben az Európai Parlamentnek és az Európai Bíróságnak.

1.4 Az Unió azonban mostanáig aránylag alacsony finanszírozási szintű jogalkotási tevékenységekre koncentrált a szabadságon, a biztonságon és a jog érvényesülésén alapuló térség kialakításával kapcsolatban, ezért itt az ideje, hogy a működési kérdésekre összpontosítsunk, különösen, ha a terrorizmus elleni küzdelemre úgy tekintünk, mint a bűnözés különösen alattomos válfajával való szembezállásra, amely sürgős intézkedéseket kíván ⁽³⁾.

1.5 A terrorizmus mint a bűnözés egyik kifejeződési formája az egyik legjelentősebb fenyegetés, amellyel a polgároknak jelenleg szembe kell nézniük. Az általános program abból indul ki, hogy a bűncselekmények fenyegetik az egyének szabadságjogait és jogait, a demokratikus társadalmakat és a jogállamiságot, és hogy szabadság csak ott létezhet, ahol biztonság van, és a jogi biztosítékok is rendelkezésre állnak. Az állami szerveknek és a civil társadalomnak rendelkezniük kell azokkal az eszközökkel, amelyekkel lépést tudnak tartani a szervezett és határon átnyúló keretek között tevékenykedő terroristák és bűnözők egyre kifinomultabb módszereivel, hogy így közösen lehessen finanszírozni az innováció ösztönzését célzó kétoldalú és nemzeti projekteket, és nemzetközi vagy uniós szinten át lehessen adni az ezekből származó tapasztalatokat.

1.6 A szervezett bűnözés jelentős veszélyt jelent az EU számára. Az Europol szerint az Unióban tevékenykedő bűnszervezetek körülbelül fele uniós tagállamok polgáraiból áll össze, és jelentős részük különféle bűncselekményekkel – pl. kábítószer-kereskedelelem, illegális bevándorlás és emberkereskedelelem, pénzügyi visszaélések, csempészet és különféle, vagyon elleni bűncselekmények – összefüggésben kapcsolatokkal rendelkezik Unión kívüli országokban.

⁽¹⁾ A Human Security Now c. ENSZ - jelentés, <http://www.humansecurity-chs.org>.

⁽²⁾ HL C 19., 1999.1.23., 1. o.

⁽³⁾ <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=publar2004#INTRODUCTION>

1.7 A terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelem során nem szabad megkérdőjelezni az egyén szabadságjogait és a jogállamiságot, sőt, meg kell őrizni azokat. A demokratikus alkotmányt, a személyes szabadságjogok fogalmának kialakulását és az ártatlanság vélelmét nem szabad félresöpörni, és nem szabad kétségbe vonni őket a terrorizmus és a szervezett bűnözés elleni küzdelmet célzó intézkedésekben.

1.8 Aggodalomra ad okot, hogy e szervezetek között egyre erősebb a nemzetközi együttműködés, és nem csak azért, mert ez több bűncselekmény elkövetését teszi lehetővé, hanem azért is, mert megnehezíti a rendőrségek és az igazságügyi szervek munkáját. A határokon átnyúló bűnözés ellen nem lehet felvenni a harcot, ha a rendőri szervek csak a saját tagállamaik határain belül léphetnek fel. A szervezett bűnözői csoportok tagjai éppen ezt a gyenge pontot használják ki azáltal, hogy másik tagállamból irányítják bűnözői tevékenységüket. Az áruk, a személyek, a tőke és a szolgáltatások szabad mozgása számos szempontból kedvező, a szervezett bűnözés azonban tőkét tudott kovácsolni az általa nyújtott lehetőségekből és a tevékenységük megfékezésére nem képes igazságügyi térség rugalmasságából.

1.9 Az Europol szerint jelenleg mintegy 3 000 szervezett bűnözéssel foglalkozó csoport tevékenykedik az Unió területén belül, ezekben pedig mintegy 30 000 személy részvétele ismeretes. Ezek a tagállamok által rendelkezésre bocsátott adatokon alapuló számok azonban pusztán szemléltető jellegűek, a valóságban ezek sokkal magasabbak. A csoportok mérete, szerkezete, szervezetsége és egyéb jellemzői mind tagállamokon belül, mind azok között eltérőek. Az európai szervezett bűnözői csoportok mindenféle bűnözői tevékenységben részt vesznek, közülük ki kell emelni a kábítószer-kereskedelmet, az illegális bevándorlást, az emberkereskedelmet, a csempészetet, a műkincsrablást múzeumokból és templomokból, a csalást és a pénzügyi visszaéléseket.

1.10 Az EGSZB már korábban megfogalmazta a véleményét ebben a kérdésben ⁽⁴⁾ „Az Európai Bizottság munkadokumentuma – A belső biztonság megőrzése és a védelemmel kapcsolatos nemzetközi kötelezettségek és intézkedések végrehajtása közötti kapcsolat” ⁽⁵⁾. Az említett vélemény következtetései közül az alábbiakat érdemes kiemelni:

- a. Az EGSZB teljes mértékben támogatja a közösségi szintű, összehangolt fellépést a terrorizmus ellen, valamint az Európai Bizottság által javasolt nyílt koordinációs módszert, kéri azonban, hogy a lehető legkörülmények között járjanak el, és alaposan gondolják át a megelőző és büntető jellegű intézkedések módszereit – az Egyesült Államok ellen intézett 2001. szeptember 11-i gyűlöletes támadások, valamint az EU és harmadik országok területén elkövetett terrorcselekmények kapcsán felmerülő, jogosan mély érzelmek ellenére.
- b. Miközben hangsúlyozza az emberi jogok és a nemzetközi védelmi eszközök tiszteletben tartásának abszolút elsőbbségét, az EGSZB tudatában van annak, hogy fejleszteni kell a közös belbiztonsági és terrorizmusellenes politikát, ezen

elvek és e politikai és humanista etika megkérdőjelezése nélkül, garantálva a személyek és a javak tényleges biztonságát – ehhez azonban meg kell találni a különféle jogok és szabadságok védelméhez szükséges követelmények közötti egyensúlyt.

2. Az Európai Bizottság javaslatának lényege

Jobban kell kezelni az Unió polgárait érintő biztonsági kockázatokot, garantálva jogaikat és szabadságaikat,

- 1) támogatni és fejleszteni kell a bűnüldöző hatóságok, egyéb nemzeti hatóságok, valamint a kapcsolódó uniós szervek közötti koordinációt, együttműködést és kölcsönös megértést,
- 2) horizontális módszerek és eszközök – pl. a magán- és közszféra közötti együttműködés, viselkedési és bevált gyakorlatokról szóló kódexek, összehasonlító statisztikák és kriminológiai technikák ösztönzése, elősegítése és fejlesztése – a terrorizmus- és bűnmegelőzési stratégiák kialakítása érdekében, valamint
- 3) a létfontosságú infrastruktúra védelmével és a terrorizmus és bűnözés következményeinek kezelésével kapcsolatos know-how, tapasztalatok és szabványok cseréje, mind a polgári védelem, mind pedig az áldozat- és tanúvédelem területén.

2.1 A javasolt intézkedéstípusok

- Az Európai Bizottság által kezdeményezett és irányított, európai dimenzióval rendelkező projektek, többek között koordinációs mechanizmusok és hálózatok, elemző tevékenységek, beleértve olyan tanulmányokat és tevékenységeket, melyek célja, hogy konkrét politikai projektekkel, képzéssel és személyzeti csereprogramokkal kapcsolatos megoldásokat dolgozzanak ki;
- Legalább két tagállam (vagy egy tagállam és egy tagjelölt ország) által kezdeményezett és irányított transznacionális projektek;
- a tagállamokon belüli nemzeti projektek;
- európai dimenzióval rendelkező célkitűzéseket követő nem kormányzati szervezeteknek nyújtott működési támogatások.

2.2 Kiemelten támogathatók:

- az operatív együttműködéssel és a koordinációval kapcsolatos tevékenységek (a hálózatépítés megerősítése – összeköttetések és kapcsolattartás, kölcsönös bizalom és megértés, az információ, a tapasztalatok és a legjobb gyakorlatok cseréje és átadása);
- elemző, nyomon követési és értékelési tevékenységek;
- a technológiák és módszerek fejlesztése és átadása;
- képzés, személyzeti és szakértői csereprogramok, valamint
- információs és ismeretterjesztő tevékenységek.

⁽⁴⁾ Az EGSZB 2002. április 24-i véleménye (önálló előadó: Daniel RETUREAU) (HL C 149., 2002.6.21.)

⁽⁵⁾ Az Európai Bizottság „A belső biztonság megőrzése és a védelemmel kapcsolatos nemzetközi kötelezettségek és intézkedések végrehajtása közötti kapcsolat” c. munkadokumentumával (COM(2001) 743 final) kapcsolatban.

2.3 A szubszidiaritás és az arányosság elvének tiszteletben tartása

A szubszidiaritás elvét illetően a keretprogram nem kíván beavatkozni a tagállamok nemzeti hatóságai által irányított programok által lefedett területekre, csak olyan területekre összpontosít, amelyek esetében az uniós szintű fellépés valódi érték-többletet nyújthat. Ebben az értelemben kiegészíti a nemzeti programokat, és maximalizálja a két- vagy többoldalú tevékenységekben megvalósuló együttműködést.

Az arányosság elvét illetően az intézkedéseket a lehető legáltalánosabban határozzák meg, és a végrehajtásukhoz szükséges adminisztrációs és pénzügyi követelményeket a lehető legegyszerűbbé teszik.

2.4 Egyszerűsítés és racionalizáció

A finanszírozás racionalizálása, a tevékenységek fontossági sorrendje meghatározásának rugalmasabbá tétele és az átláthatóság fokozása révén a javasolt eszközök egyszerűsítésére törekednek mind jogi, mind igazgatási értelemben. A potenciális kedvezményezettek szabványosított rendszerben nyújthatják be támogatási kérelmeiket.

2.5 Költségvetési támogatás

Az általános programra előirányzott teljes összeg 735 millió €, ebből 137,4 millió jutna a „A terrorizmus megelőzése, arra való felkészültség és következményeinek kezelése” és 597,6 millió a „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem” egyedi programra.

2.6 Támogatási típusok és végrehajtási módszerek

- támogatások ajánlattételi felhívás alapján,
- szolgáltatásnyújtásra irányuló közbeszerzési szerződések.

3. Általános észrevételek – a bűnözés és a terrorizmus mint az uniós polgárok jólétét fenyegető veszélyek

3.1 Az Europol szerint a szervezett bűnözéssel foglalkozó csoportok saját törvényellenes tevékenységeik céljaira kihasználják az Uniót kívüli, különösen a származási és tranzitországok politikai és gazdasági instabilitását. A korrupció segítségével és a jobb jövő reményében az emberek tevékenyen vagy passzívan belekeveredhetnek a bűnözésbe. Az ily módon megerősödő bűnözés állandósítja az első illegális tevékenységeket lehetővé tevő szerkezeti hiányosságokat, például azáltal, hogy hátráltatja a demokratikus vagy gazdasági reformok megvalósítását.

3.2 Ami a terrorizmust illeti, közvetlenül az emberi méltóság és a nemzetközi jog legalapvetőbb elvei ellen irányul, minden tagállam és minden nép számára veszélyt jelent, bármikor és bárhol megnyilvánulhat, és közvetlenül az Uniót alkotó társadalmak és más nemzetközi szervezetek alapvető értékeit⁽⁶⁾: a jogállamiságot, a polgárok biztonságát, a tiszteletet és a toleranciát támadja. A terrorcselekmények az emberiség, a demokrácia és az emberi jogok ellen irányulnak; gyűlöletet és

félelmet szítanak, és fokozzák a vallási, ideológiai és etnikai csoportok közötti megosztottságot.

3.3 A világ lakossága már évtizedek óta szenved ettől a jelenségtől. Minden földrészen vannak olyan városok, ahol különböző súlyosságú támadásokat követtek el ugyanazzal a céllal: szándékosan embereket gyilkolni, illetve a lehető legsúlyosabb kárt tenni bennük, elpusztítani a javukat és az infrastruktúrákat, tönkretenni a vállalkozásokat és a gazdaságokat a lakosság vagy egy bizonyos csoport megfélemlítése céljából, és kényszerhelyzetbe hozni a kormányokat vagy nemzetközi szervezeteket.

3.4 A New York-i World Trade Center 2001. szeptemberi lerombolása annak az egész világra kiterjedő terrorhullámnak a csúcspontját jelentette, amely az ugyanezen épületek elleni robbantási kísérlettel kezdődött 1993-ban. A napjainkban tapasztalható terrorizmus korábban soha nem látott méreteket öltött, és páratlan hatalomra tett szert, mellyel súlyos konfliktusokat képes okozni⁽⁷⁾, és még soha nem volt ennyire eltökélt, hogy bármilyen eszközt felhasználjon a civil lakosság válogatás nélküli és tömeges pusztításához. A polgári repülés, a létfonosságú infrastruktúrák és a mai modern élet legtöbb eleméhez szükséges áramellátó rendszerek sebezhető célpontok a terrorista csoportok számára, akiket az vezérel, hogy minden áron a lehető legnagyobb károkat okozzák társadalmaink számára a legsebezhetőbb pont: a polgárok támadása révén.

3.5 Európa súlyos terrortámadások célpontja volt, a globális terrorkampány legutóbbi állomása London volt 2005. július 21-én, és reális esély van arra, hogy újabb merényletek történnek, ezért fel kell készülnünk azokra: először is azok elkerülésére, másodsor pedig azon támadások összes következményének kezelésére, amelyeket nem tudunk megelőzni. Kezdünk hozzászokni a több tíz, illetve több száz áldozatot követelő és a városokban káoszt okozó robbantásos merényletekhez; a támadásokért felelős terrorista csoportok azonban elég elszántak, türelmesek, és megvannak a szükséges erőforrásaik ahhoz, hogy nagy horderejű támadásokat hajtsanak végre, mint például kereskedelmi járatok eltérítése vagy vegyi, biológiai vagy sugárzó anyagok kibocsátása sűrűn lakott területeken.

3.6 Az előbbieken leírtak nem áshatják alá a szilárd jogállamiságot és a minden személyt megillető alkotmányos garanciákat. A hatóságoknak mindig a törvények szerint kell eljárniuk, de valamilyen módon túlléphetik a hatáskörüket a terrorizmus megelőzésére és elfojtására tett intézkedések meghozatala során.

3.7 A szociál- és gazdaságpolitikai intézkedések hozzájárulhatnak a terroristák által gyakran kihasznált haragot szító kirekesztettség és a gyors társadalmi-gazdasági változások kedvezőtlen hatásainak enyhítéséhez. Ehhez a következőket kell tenni:

- hosszú távú kereskedelmi, támogatási és beruházási intézkedéseket kell hozni, amelyek hozzájárulnak a marginális társadalmi csoportok integrálásához és társadalmi részvételük elősegítéséhez;

⁽⁶⁾ Az ENSZ főtitkárnak 2005. március 11-én Madridban, a „Madridi Klub” a demokráciáról, a terrorizmusról és a biztonságról szóló csúcstalálkozóján tartott beszéde. <http://www.safe-democracy.org>.

⁽⁷⁾ Rohan Gunaratna, Al Qaeda, viaje al interior del terrorismo islamista [Az al-Kaida: az iszlám terrorizmus testközelből], 27. old., Editorial Servi Doc., Barcelona, 2003.

- fokozottabb erőfeszítéseket kell tenni a társadalmak strukturális egyenlőtlenségeinek csökkentésére, miáltal megszűnne bizonyos csoportok hátrányos megkülönböztetése;
- ösztönözni kell a gyermekek és a nők oktatását, valamint a kirekesztettek munkavállalását és képviselőit elősegítő programokat;
- 2015-ig meg kell valósítani a millenniumi fejlesztési célokat.

3.8 A terrortámadások megelőzése kiemelt helyen szerepel a szabadsággal, a biztonsággal és a jog érvényesülésével kapcsolatos EU-politikák terén; az Eurobarometer felmérése szerint 10 uniós polgár közül 8 fél a terrorizmustól, és az Unió lakosságának 83 %-a hisz abban, hogy a közösségi fellépés többletértéket hordoz, és ezért támogatja azt. Az EU terrorizmusellenes stratégiáját tartalmazó legfontosabb dokumentum „Az Európai Unió terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos cselekvési terve”⁽⁸⁾. Ennek főbb cselekvési irányvonalai a következők:

1. a nemzetközi konszenzus elmélyítése és a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatos nemzetközi erőfeszítések fokozása;
2. intézkedések hozatala az EU külkapcsolatai terén olyan elsőbbséget élvező harmadik országokra vonatkozóan, ahol fokozni kell a terrorizmus elleni kapacitást vagy a terrorizmus elleni küzdelem iránti elkötelezettséget;
3. azon tényezők elemzése, amelyek hozzájárulnak a terrorizmus támogatásához, illetve a terroristák beszerzéséhez;
4. a terroristák pénzügyi és egyéb gazdasági erőforrásokhoz való hozzáféréseinek visszaszorítása;
5. az EU szervein belüli és a tagállami kapacitások maximalizálása a terroristák felkutatása, illetve a terroristákkal kapcsolatos nyomozás és büntildőzés, valamint a terrorista támadások megelőzése érdekében;
6. a nemzetközi közlekedés biztonságának védelme, valamint hatékony határellenőrzési rendszerek biztosítása;
7. a terrorista támadások következményeinek kezelésével kapcsolatos uniós és tagállami képességek fokozása;

3.9 Mivel a terrorizmus globális jelenség, a rá adott válasznak is globálisnak kell lennie, és nem csupán az államok és a nemzetközi szervezetek és testületek közötti létfontosságú nemzetközi együttműködést értve ez alatt, hanem a társadalmak minden rétegének – a civil társadalmi szervezetek (ide értve a gazdasági szociális szereplőket, valamint az általános érdekű vagy különféle tevékenységekkel foglalkozó szervezeteket is), mindenféle kormányhivatal, és általában véve a polgárok – bevonását is. Politikai és szociális párbeszédet kell indítani erről a kérdéstről a biztonság és a szabadságjogok védelme tágabb témakörén belül.

3.10 A szervezett civil társadalom képes rá, és különleges feladata is az, hogy központi szerepet játsszon a terrorizmusra adott integrált válaszadásban. Az a tény, hogy a szervezett civil társadalom az aktív polgárookra épül, azt jelenti, hogy rugalmasabb, alkotóbb és sokszínűbb ahhoz, hogy a megelőző feladatokat hatékonyabban hajtsa végre, mint az állami hatóságok. A szervezett civil társadalom képes horizontálisan és alulról felfelé történő megközelítéssel elősegíteni a kölcsönös megismerést és megértést, mivel ez nélkülözhetetlen olyan befogadó társa-

dalmak létrehozásához, amelyek életében civil együttműködés, gazdasági tevékenység és az oktatás révén mindenki részt vehet.

Ugyanakkor az illetékes állami hatóságoknak figyelembe kell venniük a szervezett civil társadalomnak a biztonsági és a szabadságjogok védelmére tett intézkedések közötti szükséges egyensúly fenntartását érintő javaslatait.

3.11 A nem kormányzati szereplők – ideértve az összes gazdasági és társadalmi érdekcsoportot és szereplőt, a hírközlési médiumokat, a különféle érdekvédelmi szervezeteket, a tudományos közösséget, a vallási vezetőket, a kultúra és a művészet világát, az általános közvéleményt – aktívabb szerepet játszhatnak e területen, és ezt meg is kell tenniük.

3.12 Egy gyorsan fejlődő civil társadalom stratégiai szerepet játszhat a helyi közösségek védelmében azáltal, hogy szembeáll a szélsőséges ideológiákkal, és foglalkozik a politikai erőszak kérdésével. A civil társadalom olyan szabad tér, amelyben a polgárok maguk dönthetnek saját sorsukról, az ellenállás és a küzdelem egy formája, a tudás, a nyilvános vita és társadalmi párbeszéd forrása, valamint a közvetítés, az egyeztetés és a kompromisszum terepe. Emellett a különféle társadalmi csoportok és érdekek szövetsége, megnyilatkozási lehetőséget ad a kisebbségeknek és azoknak, akiknek eltérő véleményen vannak, és – saját sokszínűségéből adódóan – elősegíti a tolerancia és a pluralizmus kultúráját. A civil társadalomban részt vesznek a radikálisok és a mérsékeltek is, a kívülről és a bennfenteselek, az ellenállók és azok, akik hajlandóak tárgyalni.

3.13 A civil társadalom létfontosságú szerepet játszhat a globális és összehangolt tevékenységek új szemléletmódjának kialakításában, amelyet mostanáig megnehezítettek az egyoldalúan meghozott intézkedések és a közelmúltban tapasztalható nemzetközi politikai egyet nem értés. Az elmúlt évtizedek során a civil társadalom szereplői gyorsan fejlődő transznacionális szövetségeket kötöttek – amelyekben részt vesznek egyének és csoportok a világ minden tájáról – a globális ügyek előmozdítására, mint például a nemek közötti egyenlőség, a béke és az emberi jogok, az AIDS elleni küzdelem, a környezetvédelem, a méltányos kereskedelemért és a globális igazságossággért indított mozgalmak stb.

3.14 Egyre szélesebb körű egyetértés mutatkozik abban a kérdésben, hogy a terrorizmus elleni küzdelemben nem elegendő az állami fellépés, ha nem áll mögötte a civil társadalom és szereplői aktív elkötelezettsége. Az EGSZB-nek mint a szervezett civil társadalom fórumának lehetősége van arra, és feladata, hogy a saját illetékességi körein belül fellépjen a terrorizmus ellen az Unió és egyéb releváns fórum keretén belül folytatott küzdelem terén. Ugyanakkor az erre irányuló erőfeszítéseknek természetes módon lehetővé kell tenniük, hogy az EGSZB a megelőzést, az együttműködést és a párbeszédet elősegítő szerepének megfelelően hozzájáruljon a saját tevékenységi területét érintő terrorizmusellenes intézkedések alakításához. A terrorizmus megelőzését, arra való felkészültséget és következményeinek kezelését, valamint a bűnmegelőzést célzó egyedi programok létrehozásáról szóló tanácsi határozatra tett javaslat tág és rugalmas keretet biztosít az intézkedések összes típusa számára.

⁽⁸⁾ A Tanács elnökségének és a terrorizmus elleni harc koordinátorának feljegyzése az Európai Tanács részére, 2005. június 16–17., <http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/newWEBre01.en05.pdf>.

3.15 Elsősorban a következő általános észrevételek születtek:

3.15.1 Az EGSZB mélyen elítéli a terrorizmus minden fajtáját, és szilárd állásponton van ezzel a kérdéssel kapcsolatban.

3.15.2 Az EGSZB határozottan támogatja a bűnözés és a terrorizmus elleni küzdelmet, és kiemelten üdvözlí Gijs de Vries terrorizmus elleni uniós koordinátorra történő kinevezését.

3.15.3 Folytatni kell a terrorizmus és az Unió területén történő bűnözés elleni küzdelem megszilárdításának folyamatát.

3.15.4 Ugyanakkor valóban eredményes együttműködést és koordinációt kell megvalósítani a tagállamok között a rendvédelem és a hírszerzés (kiemelve a rendőrségi célú információk hozzáférhetőségének elvét), valamint az igazságügy terén, továbbá hatékony és állandó együttműködést harmadik országokkal.

3.15.5 Az Európai Bizottság javaslatában emellett nagyon fontosak az állami és a magánszektor közötti stratégiai partneriségek is.

3.16 A szervezett civil társadalom két szinten tölthet be szerepet: a támadások megelőzésében és azok – akár fizikai, pszichológiai vagy gazdasági – következményeinek kezelésében. A javaslatban meghatározott intézkedéstípusokkal összhangban, és kihasználva e meghatározások általános jellegét, az EGSZB saját illetékességi körein belül különféle kezdeményezéseket tehet, amelyek szintén általános és érintőleges jelleggel kiegészíthetnék azokat a kérdéseket, amelyek központi szerepet kaptak a 2005. március 11-i, a demokráciáról, a terrorizmusról és a biztonságról szóló, Madridban tartott nemzetközi csúcstalálkozón. Ezen a találkozón az egybegyűltek létrehozták a *madridi menetrend* néven ismert cselekvési tervet, amely alkalmazási keretet biztosít a heterogén ajánlások számára ⁽⁹⁾.

4. Részletes észrevételek

4.1 Javaslat tanácsi határozatra a 2007-2013 közötti időszakra „A terrorizmus megelőzése, arra való felkészültség és következményeinek kezelése” elnevezésű, egyedi program létrehozásáról [2005/0034 (CNS)].

4.1.1 Az EGSZB egyetért az európai bizottsági javaslat 3. és 4. cikkében megfogalmazott, a program általános célkitűzések között említett kritériumokkal.

4.1.2 A javaslat 5. cikkében részletezett támogatható intézkedéseket illetően az EGSZB úgy véli, különös figyelmet kell szentelni:

4.1.2.1 az „elemzési, felügyeleti és értékelési, ellenőrzési és vizsgálati tevékenységeknek” [5. cikk 2 (b) pont]. Bár az ilyen

⁽⁹⁾ <http://summit.clubmadrid.org/agenda/the-madrid-agenda.html>.

irányú alapvető kutatások a hetedik kutatási keretprogram révén valósulnak meg, melynek költségvetési előirányzata az Európai Bizottság jelenlegi javaslata szerint 1 milliárd euró, a javasolt programnak elő kell segítenie a kutatócsoportok, a tudományos intézmények és a tudásközpontokként működő különféle fórumok és szervezetek részvételével folytatott párbeszédrel és az ismeretek átadásával, valamint egyfelől a kutatók, elemzők és értelmiségiek, másfelől a döntéshozók közötti hivatalos és nem hivatalos kapcsolattartás megerősítését célzó politikai javaslatokkal kapcsolatos alkalmazott kutatást.

4.1.2.2 a „képzésnek, a személyzet és szakértők cseréjének” [5. cikk 2 (d) pont], amelyek kapcsolatban állnak a fentiekkel, elsősorban azonban azokkal a tevékenységekkel, amelyek lehetővé teszik nyelvészek, fordítók és tolmácsok minőségi képzési és szakképzési programjainak elindítását, kifejlesztését és hosszú távú fenntartását azon nyelvekből, amelyekből jelenleg kevés szakember áll rendelkezésre, és amelyek a bűnelkövetéssel, terrorcselekményekkel és az ezeket igazoló propagandával és az újabb követők beszerzésével kapcsolatos üzenetek közvetítésére szolgálnak.

4.1.2.3 a „tudatosító és terjesztő tevékenységeknek” [5. cikk 2 (e) pont], amelyek magukban foglalják a 4.2.2.1. pontban említetteket, azonban kiemelt szerepet szánunk a hírközlési csatornáknak, amelyek az erőszak elítélésének eszközei lehetnek, ugyanakkor esetenként ellenőrzés nélkül lehetővé teszik közismert terrorista csoportok propagandájának terjesztését, mivel a tartalomkorlátozás nélküli/cenzúrázatlan hírközléshez való elidegeníthetetlen jogot nem kívánatos módon arra használják fel, hogy a bűnszervezetek félelemkeltő szándékait közléstegyek: élő közvetítést adnak merényletekről, emberrablásokról és rettegésben tartott túsok meggyilkolásáról.

4.1.3 Kívánatos volna, ha a 6. cikkben világosabban és részletesebben meghatároznák, kik nyújthatnak be támogatási kérelmet, ugyanúgy, ahogy azt a később ismertetett programról szóló 5. cikkben megteszik. Mivel meglehetősen érzékeny tevékenységi területről van szó, az Európai Bizottságnak évente közzé kellene tennie a támogatási eszközök fogadóinak listáját.

4.1.4 A 14. cikk (3) bekezdése kimondja, hogy az Európai Bizottság időközi értékelő jelentéseket és a program végrehajtásáról szóló közleményt nyújt majd be az Európai Parlamentnek és a Tanácsnak. Az értékelési folyamatba az EGSZB-t is be kellene vonni mint illetékes felet.

4.2 Javaslat tanácsi határozatra a 2007-2013 közötti időszakra „Bűnmegelőzés és a bűnözés elleni küzdelem” elnevezésű, egyedi program létrehozásáról [2005/0035 (CNS)].

4.2.1 Az EGSZB egyetért a program általános és egyedi célkitűzéseivel [2. és 3. cikk].

4.2.2 Bár az alapvető jogok programja kiter az áldozatoknak biztosított szociális és jogi segítségnyújtásra, az EGSZB különösen fontosnak tartja a tanú- és áldozatvédelmet, valamint ezek legjobb gyakorlatainak előmozdítását és fejlesztését a rendvédelmi szolgálatok szempontjából [(3. cikk 1 (c) és 2 (c) pontja], valamint a bűnmegelőzésre és a megelőzési stratégiákhoz, illetve a bűnözés elleni küzdelemhez szükséges horizontális módszerek és eszközök fejlesztésére alkalmazott kriminológiával kapcsolatos szempontokból [3. cikk 1 (b) és 2 (b) pontja]: e célok elérése végett az EGSZB támogatja az Európai Bizottságnak a terrorizmus elleni küzdelemmel, az emberkereskedelemmel és a terrorizmus áldozatainak pénzügyi támogatásával kapcsolatos kísérleti projekteken végzett munkáját. E kísérleti projektek értékelése alapján az EGSZB megítélése szerint kívánatos volna, ha azok végrehajtása a terrorizmus áldozatait segítő állandó kompenzációs alap létrehozásához vezetne.

4.2.2.1 A terrorizmus áldozatai, családtagjai és hozzátartozói mindenre kiterjedő védelmét illetően a terrorizmus elleni küzdelem „emberi dimenziója” – amelynek középpontjában az áldozatok és a civil társadalom szerepének előmozdítása és védelme áll – a küzdelmet célzó bármiféle stratégia szerves részét kell hogy képezze. Az áldozatok a saját bőrükön tapasztalják az erőszakot, amely az egész társadalom és az általa képviselt értékek ellen irányul, ezért a társadalom morális és politikai kötelessége azt elismerni és fellépni ellene. Emellett azonban az államoknak is kötelessége mindenféle fenyegetettséggel szemben megvédeni állampolgáraik jogait és szabadságjogait – kezdve az élethez és a félelem nélküli élethez való joggal –, és biztosítani, hogy érvényesíthessék is azokat. Az áldozatok jelentik a terrorizmus igazi valóságát, és ők azok, akik a társadalomból közvetlenül kapcsolatba kerülnek a terrorizmussal. Az áldozatok jelentik a legszilárdabb bizonyítékot a társadalom tudatosításához és ahhoz, hogy a polgárok elkötelezzék magukat a terrorizmus elleni küzdelem mellett, és hogy civil válasz szülessen. Ők jelentik a terrorizmus politikai és morális törvényen kívül helyezésének és elszigetelésének legbiztosabb eszközét. Ehhez szükség van:

- a nemzetközi közösség általi elismerésre és szolidaritásra – világosan ki kell nyilvánítani, hogy a terrorizmus elleni küzdelemben központi szerepet játszik az emberi jogok tiszteletben tartása;
- védelmi és segítségnyújtási nemzetközi intézkedésekre és mechanizmusokra a terrorizmus áldozatai számára;
- az áldozatokról folyó vita az emberi jogokról szóló vitában jelentős szerepet játszik, és megköveteli, hogy kibővítsük a terrorizmus elleni küzdelemmel kapcsolatban az emberi jogok és alapvető szabadságjogok tiszteletben tartásáról folyó vitát, amely mint két egymást kiegészítő dimenziót egyeztetni és egyesíteni az államok két kötelességét: hogy a terrorizmus elleni harc során tiszteletben tartsák az emberi jogokat, valamint hogy megtegyenek minden szükséges intézkedést azért,

hogy megvédjék az emberi jogokat a terrorizmussal szemben; az Európai Bizottság vizsgálatunk tárgyát képező dokumentuma azonban sajnos nem tér ki erre a vitára;

- olyan intézkedések kidolgozására, amelyek előmozdítják a civil társadalom elkötelezettségét a terrorizmus elleni küzdelemben, és amelyek révén a civil szereplők és különösen az áldozatok nemzetközi szinten hallathatják a hangjukat, és tevékenyen részt vehetnek a munkában.

4.2.2.2 A bűnmegelőzés terén az Unióban előforduló transznacionális bűnözési formák közül a kábítószer-kereskedelem jelenti a legnagyobb problémát. Az összes tagállamban jól berendezkedett bűnözői csoportok garantálják a nagy tételben történő elosztást az egész Unióban. Továbbá egyre inkább jellemző, hogy egy csoport többféle szerrel is kereskedik.

Az emberkereskedelem egyre nagyobb problémát jelent az Unióban. E tevékenység mérhetetlen gazdasági előnyökkel jár a bűnözők számára. Az EU-nak növelnie kell operatív kapacitását, hogy kutatásokat indíthasson és támogathasson az emberkereskedelemmel kapcsolatban, minden vele kapcsolatos területet, például a gyermekek szexuális kizsákmányolását és a tág értelemben vett prostitúciót is beleértve. Az EGSZB ezért úgy véli, hogy nagy szükség van az olyan kezdeményezésekre, mint a „Javaslat tanácsi irányelvre rövid távú tartózkodási engedély kiállításáról az illegális bevándorlást megkönnyítő tevékenységek, illetve az emberkereskedelem az illetékes hatóságokkal együttműködő áldozatai részére”⁽¹⁰⁾, amelynek célja az illegális bevándorlás elleni küzdelem eszközeinek megerősítése, tartózkodási engedély létrehozása révén ezen tevékenységek áldozatai részére⁽¹¹⁾.

A korrupció, a pénzmosás, a pénzügyi visszaélések és a pénzhamisítás szintén aggodalomra ad okot az Unióban. A pénzmosás az Unióban tevékenykedő szervezett bűnözői csoportok egyik legfontosabb tevékenysége, mivel finanszírozási forrásként szolgál. Az összes fent említett tényező (a bűnözés különféle fajtái és a terrorizmus finanszírozása) összjátéka szinergikus hatással segíti a személyek kizsákmányolását és megkárosítását⁽¹²⁾. Ezért különösen szükség van:

- az állami és a magánszektor közötti stratégiai együttműködés és szövetségek megerősítésére, különösen ami a jobb gyakorlatok kidolgozását, valamint a pénzmosás elleni küzdelmet, a terrorizmus finanszírozását és a pénzügyi szektorra és a nem profitorientált szervezetekre vonatkozó átláthatósági és szakmai integritási szabványok betartását illeti, a FATF (a pénzmosással és a terrorizmus finanszírozásával szemben a nemzetközi pénzügyi rendszert megvédeni hivatott legfőbb nemzetközi szerv) ajánlásaival⁽¹³⁾ és az EU cselekvési tervével⁽¹⁴⁾ összhangban;
- összehasonlító statisztikai és alkalmazott kriminológiai keretek létrehozása, valamint ezek alkalmazása a valódi intézkedésekre és politikákra.

⁽¹⁰⁾ Az EGSZB 2002. május 29-i véleménye (előadó: Luis Miguel PARIZA CASTANOS) HL C 221., 2002.9.17.

⁽¹¹⁾ COM(2002) 71 final, 2002. február 11.

⁽¹²⁾ <http://www.europol.eu.int/index.asp?page=publar2004#INTRODUCTION>

⁽¹³⁾ http://www.fatf-gafi.org/document/28/0,2340,en_32250379_32236930_33658140_1_1_1_1,00.html#Introduction.

⁽¹⁴⁾ A Tanács elnökségének és a terrorizmus elleni harc koordinátorának feljegyzése az Európai Tanács részére, 2005. június 16–17.; <http://www.consilium.eu.int/uedocs/cmsUpload/newWEBre01.en05.pdf>.

4.3 A 4. cikk (2) bekezdésével kapcsolatban (pénzügyi támogatásban részesíthető tevékenység típusok)

4.3.1 Külön meg kellene említeni a felekezetek és a generációk közötti párbeszédet az integrációt segítő intézkedések meghatározása érdekében, a kölcsönös megértést, az egyeztetést és a demokratikus toleranciát javító bevált gyakorlatok felhasználásával, korlátozva ezáltal a radikalizálódást és az új követők beszerzését. A terrorizmus elleni küzdelemhez meg kell fosztani a jelenséget morális legitimitásától, ezt pedig csak a másikkal való párbeszéd és annak megértése révén érhetjük el. Fejleszteni kell azokat a tevékenységeket, amelyek lehetővé teszik, hogy a különböző nézeteket valló csoportok és vezetők hidat képezzenek megértésből, amely elmélyítené az egyetértést és a toleranciát, és amely hozzájárulna annak az ismeretanyaghoz az összegyűjtéséhez, amelyből megtudjuk, hogy miből fakad a gyűlölet, és hogyan lehet azt megszüntetni. A különféle vallási közösségeknek jobban meg kell ismerniük egymást, ennek pedig nincs jobb módja, mint olyan intézkedések meghozatala, amelyek lehetővé teszik a tagjaik közötti hálózatok kiépítését.

4.3.2 Bár ez elsősorban az etnikai, vallási, kulturális vagy migrációs kisebbségek és különösen az ezekhez tartozó fiatalok társadalmi és munkaerő-piaci integrációját érintő, migrációs áramlásokról szóló programnak a feladata, a javasolt program keretében is ki kell dolgozni a bevált gyakorlatokat az ezen a területen elért sikeres tapasztalatok felhasználásával, különösen a képzést és a személyzet és szakértők cseréjével kapcsolatos tevékenységeket illetően (4. cikk (2) bekezdés).

4.3.3 Ami a civil társadalmi szervezeteket illeti, az EGSZB kénytelen kritikus észrevételt tenni az Európai Bizottság nemrégiben tett előzetes javaslatával kapcsolatban, amely viselkedési kódexet szándékozik létrehozni a nem profitorientált szervezetek átláthatóságának és pénzügyi felelősségének növelése érdekében. Fennáll annak veszélye, hogy a javaslatnak kedvezőtlen hatásai lesznek az európai civil szervezetek összességére nézve, és rontja az összes ilyen szervezet hitelét, aláásva azok legértékesebb társadalmi tőkét: a közvélemény és a helyi, nemzeti és uniós intézmények bizalmát.

Az EGSZB megéri az afeletti aggodalmakat, hogy a nem profitorientált szervezeteket a terrorizmus és egyéb illegális tevékenységek finanszírozására használják fel. Mindezt azonban a megelőzés és bűnüldözés a tagállamok hatóságainak rendelkezésére álló hagyományos eszközeivel kell megoldani. Minde-

nekelőtt pedig folytatni kellene a sajnálatos módon félbeszakadt munkát az Európai Szövetség és az Európai Kölcsönös Önszervező Társaság alapszabályainak elfogadásával kapcsolatban.

4.3.4 Felhívjuk a figyelmet a 4.1.2.2. és a 4.1.2.3. pontban „a képzést és a személyzet és szakértők cseréjével kapcsolatos tevékenységekkel” és a „tudatosító és terjesztő tevékenységekkel” kapcsolatban leírtakat.

4.3.5 A bűnözésre és a terrorizmusra adott szervezett civil válasz felépítésében kiemelt szerepet kell szánni a művészetnek és a kultúrának is, amelyek emellett a tagállamokban domináns felfogásokon kívül eső, azoktól eltérő nézőpontok kifejezését és megértését is szolgálják.

4.4 A 14. cikkkel (értékelés) kapcsolatban megismételjük a 4.1.4. pontban leírtakat.

5. Következtetés

5.1 Az EGSZB úgy véli, hogy szükség van az általános programon belül javasolt két programra, ezért ha az időközi értékelés során megállapítják, hogy a jó úton jár, a későbbiekben komolyabban kell azt finanszírozni.

5.2 Ugyanakkor fontos, hogy az EGSZB saját illetékességi körein belül részt vegyen a program éves terveinek pontos meghatározásáról az Európai Bizottsággal és az Európai Parlammal folytatott párbeszédben, valamint az idevonatkozó értékelési folyamatokban.

5.3 Az EGSZB emellett emlékeztet arra, hogy a szabadságjogok védelmére irányuló jelenlegi európai keretprogramokra szánt eszközöket a szabadságjogok védelmének céljához mérten kell megállapítani, ahogyan az Európai Bizottság „A Hágai Program: Tíz prioritás a következő öt évre – Partnerség Európának a szabadság, biztonság és jog területén való megújulásáért” című közleményéhez (COM(2005) 184 final) kidolgozott vélemény (SOC/209 – CESE 1151/2005 fin) is követeli.

5.4 Az alapvető jogok, szabadságjogok és a biztonság védelme mindannyiunk feladata. Ott kell kezdődnie, hogy már az általános iskolától fogva közvetítjük a közös értékeket, és azzal kell folytatódnia, hogy folyamatosan fáradozunk a három pillér – a szabadságjogok, a demokrácia és a biztonság – közötti egyensúly megteremtésén.

Brüsszel, 2005. december 14.

Az Európai Gazdasági és Szociális Bizottság

elnöke

Anne-Marie SIGMUND